

Ka Jingkyrmen kaba Palat ia ki Jingkyrmen Baroh

Haba ngi sngap ia ki samla kiba shong ba sah ha Taize¹ bad kylleng ka pyrthei ngi shem ba ka lynti jong ka jingim jong ki ka long kaba khim bad kaba jwat ban ia leh pyrshah. Kumta nga sdang kylli halade; nangno mo kin ioh ia ka bor ba kin thom ia kita ki diengpynkiang khamtam ia kito kiba shong kiba sah ha ki jaka ba ju don ka thma bad ki jingiaumsnam.

Naei kita ki bor ban iakhun ia kita ki jingeh kan mih? Katba nga puson ia kane, nga shem ba ka mat banyngkong tam kaba lah ban wanrah ia ka jingjop ka long ka jingshaniah ha u Blei. Kane ka jingshaniah ha u Kynrad uba la thaw ia kiei kiei baroh, uba don ka bor halor kiei kiei baroh ka pynkhih ia ka mut ka pyrkhath bad ka pynkhie im ia ka mynsiem jong u briew uba shaniah ha u Blei da ka jingkmn bad ka jingkyrmen ia kaban wan kaba ngim lah wat ban iohi. Shuh shuh ka bor jong ka jingmihpat u Krist kaba ngi dei ban sngewthuh ba ka jingiap kam dei ka kyntien khatduh jong u briew hynrei ka don ka jingkyrmen jong ka jingim bynjukut.

Ka jingngeit bashisha ha ka jingmihpat ka wanlam ia ka jingkyrmen ha ka jingim bad uta uba ngeit ha ka un ym shah bad ki jingtlot, ki jingsngewthait bad ki jinglwait jong ka jingim kan pyndiaw ia ka mynsiem bad ka jingmut jingpyrkhat da kaba khein ba kine baroh ki long ka lad bakhatduh tam ha ka jingim jong u. Em, kam dei ban long kumta, hynrei ia ngi la khot ban im kham palat ban ia kita ki jingsngew ba don ha ka dohnud barieh. Ka jingkyrmen ka long kata ka kyntien kaba ki khun samla jong kane ka juk ki kwah ban sam, 'ka jingkyrmen kaba tam ia ki jingkyrmen baroh' namar kane ka kyntien ka khia thew, ka don ka bor bad ka dor ban pynkhie im ia ka mynsiem bad ia ka mut ka pyrkhath haba ngi sngew ba baroh kiei kiei ki la duh noh.²

Haba ngi phai sha ka Maria; ka rwai da ka jingkmn bad ka jingkyrmen: "U la pyni borbah da ka ksangti jong U; U la pynkulmar jingmut ia ki basarong ha ki jingpyrkhat barieh jong ki. U la pynhiar khet ia ki bakhrav bor, bad U la kyntiew ia ki barit. U la pynkdang ia ki bathngan da kiei kiei ki babha bad u la phah noh thylli ia ki bariewspah." (Lk 1;51-53). To ngi ruh ngin long kiba shlur ban rwai bad ka Maria and ban duwai ba kan pynkylla ia ki rukom im, rukom long bad ki jingpyrkhat batlot ki jong ngi. Wat lada teng teng ngi sngew ba u Blei um sngap bad um kren. Wat hapdeng kine ki jingshem ba sngew khanglad, pynban ka lynti jong ka

¹ Ha u bnai Jymmang 2024, bad ar ngut ki para jong nga, ngi la leit ia id pilkrim lyngba ka Ukraine kaba la shah pynjulor ha ka ia leh. Ha ka por lyiur, la pdiang ia ngi ha Taizé ia ki samla na Myanmar, Nicaragua bad Ukraine ruh kumjuh. Ha ka por lyiur mynta, nga la don ki jingialang bad ki samla na kitei ki ri, kumjuh ruh na Bethlehem bad Lebanon lynba ka lad pathai khubor (social media). Katba saw ngut ki para jong nga ki la leit biang sha Ukraine, ban jngoh ia ka ri naduh mihngi haduh sepngi.

² "Ym lah ban don jingkyrmen lada yn ym mad shuwa ia ka jingbym don lynti satia, kaba long kum ka miet ha ka sngi kaba rhem, kaba pynbor ia ki briew bad ki jaitbynriew ban iehnoh ia ki jingpyrkhat bakla jong ki." Corine Pelluchon la *L'espérance, ou la traversée de l'impossible* (Éditions Payot & Rivages, Paris, 2023) p.8

jingim ka dang paw shynna da ki jingkyrmen kiba wanrah ka jingkmn haba ngi lah ban rwai kum ka Maria.³

Ha kajuh ka por to ngin leh ia kat kaba ngi lah khamtam eh ban don barabor ia ka mynsiem iatiplem ban iasyllok ba kito kiba don hapdeng ki jingjynjar na ka daw jong ki jyrwit kyrwat jong ka jingim, ka thma bad bun kiwei de bad ki mynder ruh kumjuh. Hawto kim dei mo kine ki lad kiba lah ban sam ia ka jingkyrmen. Hood da shisha, da kabe leh kumne ngi ai, 'ka jingkyrmen kaba tam na ki jingkyrmen baroh'.

Ha kaban pynkut, nga sngew dei hok ban thoh ba; ki mat puson kiban bud ki dei kita kiba ngi la iasyllok lang ha ka dorbah jong ki samla bad ruh kiba ngi la lum la sot na ka jingiakren iakhana bad ki samla kiba shong basah ha ki jaka ba ju don ki thma, jingiashit iakhluit, ka jingiakynad bad jingiaumsnam. Nga pynpaw ka jingkhublei kaba mih naduh ka mynsiem ia kito baroh kiba la sam ia ki jingshemphang bad ka jingstad khamtam ia ki hynmen ki para kiba la pynbeit pynryntih ia kane ka jingthoh da kaba sam ia ka buit ka bor ka jong ki.

Brother Matthew

Ka Jingshlur ban Kyrmen

Haba ngi angnud bad shaniah ha ka jingieit U Blei, ngin shem ba kiei kiei kiba ngi iohi bad mad ki long pyrshah ia ka jingieit jong U, namar ngi shah teh hapdeng kiei kiei kiba la dep bad kiban dang wan. Haba kumne kam long kaba suk ia u briew ban im, hynrei haba ka jingkhong jong ka jingkyrmen ka plie shaduh sha ka thong,⁴ hangta don ka jinglaitluid hapoh jong u.

Ka jingkyrmen ka donkam ia ka jingiaishah. Ban khmih lynti sha kiei kiei kiban sa wan katkum ka ia ka jong U Blei, ngi donkam ban sngewthuh ia kaei kaba u Paulus apostol Bakhuid u ong "ngi kyrmen wat ia kiei kiba ngim lah ban iohi," (Rom 8:25). Hawto ngi long mo kiba shlur ban ieng rasong ha ka jingkyrmen ne ngi kloj ban kynran dien.

U Abraham u la ngeit bad u la kyrmen wat la ym I don jingkyrmen bad kumta u la kylla long u kpa jong bunbah ki jait bynriew (Rom 4:18). Da kumne u Abraham bad ka tnga jong u ka Sarah ki la ioh pdiang ia kaei kaba ki; da ka jingpyrkhat briew kim lah ban sngewthuh.

³ "Ka jingkyrmen ka long ka jubab jong u briew ia ka jingjarjar jong U Blei."

— Jacques Ellul, quoted by Anne Lécu www.revue-etudes.com/article/esperer/24779

⁴ Ha ka jingbatai u Gustavo Gutiérrez shaphang ka kitab Deuteronomy 4:31, u thoh:

"U Blei un ym klet ia ka jingiateh kular; ka jinglong bashida ka long ka jingkyrmaw bathiang tam. Ban long kiba iaineh ngim dei ban klet ia ki jubunlak kaba ngi la khlei bad ban sngewthuh ia ka jinghikai tynrai jong ka balang. Ka jinglong shisha ha ka jingiateh kular ka donkam ban kynmaw ia ki jingsdang jong ka bad ki jingdawa jong ka (...). Hynrei ka jingiasah kaba shisha ka dawa kham palat ban ia kata bad ban peit sha ka lawei da ka jingkyrmen. Ban don ka jingkyrmaw kam mut ban shong ha kaba rim. Ban kynmaw ia ka jinglong mynhyndai ka long kaba kongsan, namar ka iarap ia ngi ban peit sha ka lawei (...).

Ka jingiaineh kam dei tang ban bud ia ki lynti barim khlem jingpynkylla, hynrei ka dei ban wanrah ka jingim kaba kham thymmai; ka pynshlur ia ngi – bad ka dei ban pynshlur ia ngi – ban thaw ki jingpyrkhat thymmai, ban wanrah ka jingpynkylla, bad ban thaw ki projek ba thymmai." — (Gustavo Gutiérrez, *El Dios de la vida*, Ediciones Sígueme, Salamanca, 1992, pp. 82-83)

Ha ka kitab u Prophet Jeremiah 32:6-15 la thoh; ha ka por ba ki ri Israel ki dang mad ia ka jingshapyrynryngkang, u Prophet Jeremiah u don ha byndi. Wat la katta u pynmih phoida (investment) na kabynta ka lashai ka lashisngi da kaba thied ia ka lyngkha brisochwain namar u tikna ba u Blei un ym iehnoh ia la ki paid. Kane ka pynpaw ia ka jingshaniah ba tylli ha u Blei wat ia ka lawei kaba um shym lah ban iohi.⁵ Hawto ngi lah mo ban batjutang ia kum kata ka jingkyrmen, lada ngi lah ban leh kumne ka jingim jong ngi kan shlei da ka jingkmen namarba ki diengpynkiang bad ki mawjynthud ki kylla long ka lynti sha ka lawei bashisha.

Mynta don bun ki briew kiba prat ia ka lynti sha ka jingkyrmen khamtam⁶ eh ha ki ri bad ki jaka ba kynrei ka thma bad ki jingiaumsnam.

Ban Shahskhor ia ki paid jong ka jingkyrmen.

Ban sngewthuh shai ia ka jingmut jong ka jingkyrmen, ngi donkam ban shahskhor ia baroh khamtam eh ia kito kiba don hapdeng ki jingeh. Hawto kam dei mo lyngba ka sur jong ki ba ngin iohsngew ia ka sur jong u Blei?

Ha ka jingleit jngoh jong nga sha Ukraine, ka kyntien jong uwei u nongialam niam ka la ktah ia ka jingmut jong nga; u ong, “dei tang ka jingduwai kaba wanrah ia ka jingkoit,” Kaei kaba pynlong ia u ban kren kumne ka long, namar bunsien u ia tyngkhuh bad ki jingeh jong ki briew. U shem ba dei ha ka jinglong mynsiem ba ki riwngait ki pdiang ia kiei kiei kiba thymmai.

Kane kam lah ban pynmih ia ka jingmanbha ne ban poi klois sha ka thong kaba ki angnud, ngi hap ban iauid ha ka jingjai katkum ka lynti kaba u Blei u kdew, hynrei haba ngi buddien da ki jingduwai ngin shahjop ia ki jingeh bad ki jingklusai bad kan kyrsiew ia ka jingkyrmen ban pynkhlain ia ka jaitbynriew.⁷ Ka jingduwai ka long ka bor ban iaiah pyrshah ia ki bor jong ka jingdum hapdeng ki por jong ka jingduh jingkyrmen kaba lah ban wan taplup ia ka jingim u briew.

⁵ Ha ki jingiasyllok jong nga bad ki samla kiba im ha ki jaka jong ka jingiaiah, bun ki la kren shaphang ka jingdonkam jong ka jingrwai kum ka tyllong jong ka jingkmen bad ka bor. Kane ka shithi kan pynmih ha ka jingialang ka ban long ha u snem 2024-2025 ha Tallinn. To ngin ym klet ia ka “*Singing Revolution*” kaba la iarap shibun ban wanrah biang ia ka jinglailuid jong ki nong Estonia da ka lynti kaba jai jai ha u snem 1991. Ki paidbah ki la ia mih ha surok da ka jingrwai ban ieng pyrshah ia ka jingbyrngem bad ki jingma kaba ki mad.

⁶ Uwei u briew, uba dei uwei na ki para jong ngi ha ka jingleit pilkrim u la ong ha u:

“Ka jingbitar kaba bha ka sah ha ka dohnud ka jong nga.” Kane ka kylla long ka bor kaba pynshlur ia u ban pyrshang leh noh da kawei ka kam barit ban pynkylla ia ka jinglong jingman jong ka por.

⁷ Na u Starets [Siluan], u [Sophrony Sakharov] u la ioh jinghikai shibun eh kiba long ki bynta ba kongsan ha ka jingim niam jong u. Na kine ar tylli ki bynta ki long kiba kham paw shakhmat: Kumno ban ieng pyrshah ia ka jingsngew shah iehnoh jynduh, ha ka jaka ban mad ia U Blei, pynban teng teng ki jingduwai ki wanrah ia ka jingsngap mynthi U Blei. Kumno kein ngin lah ban ieng skhem ha kita ki jingklusai kaba wan hapdeng ka jingduwai ba shithem na ka bynta ka pyrthei kaba mad ia ki jingsniew bad ki jingeh ba har rukom. Ngi la ioh jingmut lyngba ka jingpynshai shaphang ka jingiehnoh jong u Blei (God-forsakenness) kaba u Sakharov u la batai bniah. Kawei pat ngi la ioh jingpynshai lyngba ka jingai jinghikai kaba la pynpaw ha ka jingduwai jong u Starets bad kaba u la hikai ia ki nongbud jong u: “Buh ia ka jingmut ha dujok, hynrei wat duh jingkyrmen!” (Norman Russell, *Theosis and Religion*, Cambridge University Press 2024) p. 169.

Ka jingthoh jong kawei ka riew kynthei na Palestine, hynrei kaba shong ba sah pat ha Phrans ka pynshoh jingmut ia nga bad ia ka kynhun ban pyrkhath shaphang ka jingngeit bad ka mynsiem jong ka jingieit jong kito kiba la rah ia uba pang iapshiliang sha u Jisu.⁸ Wat lada um don ka lynti ba kin rung hynrei ki lad ban jied hakmat jong ki ka long kaba babun kumno ban pynpoi ia u sha u Jisu da kaba pynhiar ia u nator tnum iing. Tang ka jingieit ka lah ban sop ban spain ia ki jingmong jong ki duk ki rangli bad ruh ban ai ka bor ka iktiar ia kiba dkoh ba matlah bad kiba pang ba shitom. Hood, ka jingduwai ka long ka lad ka lynti ban kyntait ia ka jingsngew batlot bried bad ban im da ka jingkyrmen. Shuh shuh ka thoh, namarba ka long tang ka bried ha ka por ba ka ioh ia ka khubor ba ar ngut na ki bahaiing jong ka ki la khlad noh, ka jingdom bad ka jingbitar ka la tyllup ha ka jingmut jingpyrkhat jong ka, ka iam ka bitar... Hynrei ynda ka jingmut ka la wan phai ha ki jingjaijai ka shem pynban ba hapdeng ki jingsngewsih bad ki jingklusai u Blei u don hajan ban iarap ia ngi.

Ha ka lyuir jong u snem ba la dep, mynba ngi dang leit jngoh ia ka Taize, ka kren sa ia kine ki kyntien: "Man la ka step nga ju duwai ha u Blei ba un ai ia nga ia ka bor ban ieid ym ban iashun'. Kine ki kyntien ki suh ia ka jingmut jingpyrkhat jong nga namar ki long kum ka sharak ha ka lynti iaaid jong ngi.

Sa kawei pat ka thei samla na Asia kaba la mad ia ka jingthombor jong ka thma ka ong kumne ia nga: ki bried jong ngi ki dap da ki jingsngewsih, hynrei ki shem ka jingntgen ha ka Kospel. Wat lada katno sien ki bried jong u Blei ki hap ban phet rieh? hynrei, u Blei un nang iai bteng ban buh bad ban thaw ia u bried, namar U Blei u lah ban don ki jingthmu kiba khraw na ka bynta jong ngi bad ngi dei ban im tang shisngi ha ka shipor. Ka jinglah ban im ha ka sngi ba mynta ka long ka jingai- sngewbha bad ka dak kaba kdew ba ka jingim kaba ngi im ka dei ban long kaba pura. Ha ka jingduwai, don ka tyllong jong ka jingsuk kaba iarap ia ngi ban mad bad ban sam ia ka jingkyrmen iwei ia iwei bad shem ka jingmut jong ka jingim ha ka jingiaid ryntih bad ka jingiasnoh bynta lang.

Na Lebanon nga la iohsngew sa ia kine ki kyntien, "I mei jong nga I long ka sakhi jong ka jingkyrmen. Haba baroh ki jingeh ki wan, I lah ban shongskhem bad ieng rasong ha ka jingim kaba man la ka sngi. Kaba nga long mynta ka dei namar jong I. I la hikai ia ngi ban ngiet ha u Blei bad ban duwai. Uwei pa uwei uba im da ka jingngeit, u pynpaw ia kata namar u dih na ka tyllong jong ka jingngeit, ka jingieit bad ka jingkyrmen bad u lah ban sakhi ia kata.

Kumno ngin tip ba mano na ngi ba dei ki sakhi jong ka jingkyrmen, uwei pa uwei na ngi ngi lah ban shem bad sngap ha ka jinglong jingman jong ngi. To ngin plie ia ki skhor ban sngap ia kaei ba ki don ban ong.

laleh ban shem ia ka Jingkyrmen

Kumno ngin leh haba ki jingthmu jong ngi ki khanglad bad ki jingkyrmen jong ngi ki sngewduh noh? U Jisu u pyni ha ngi ka lynti ban iai long ki bried kiba don ia ka jingkyrmen.

⁸ Peit Markus 2:1-12. Kumno kita ki paralok jong uba pang iap shiliang ki iakhun ia ki diengpynkiang baroh haduh ba kin da lah ban pynpoi ia uta uba pang sha u Jisu da kaba wad da kawei pat ka lad.

Haba u ïakynduh ïa ki paidbyllien kiba thngan u la sngewsynei ïa ki bad ka dohnud jong u ka la dap da ka jingïatiple,⁹ kumta u la bsa ia ki da ki kpu (Mt 14:13-21).

Lada ngi kloï ban kyntait bad ban nym shong kli kti ha ki lynti kiba lah ban ïalam ïa ngi sha ka jingkluslai jingmut, ka jingkyrmen kan sah hapoh jong ngi. Kane ka pyrshah ïa ka jingmynthei bad ka don ka jingïaleh hapoh u briew ban thaw da kawei pat ka lynti.¹⁰ Wat ka jingangnud jong ngi ïa ka jingkyrmen ka lah ban ïalam ïa ngi ban jam sha ka jingpynkhreh kaba da ka bor briew ngin ym lah, hynrei ka bor Blei ka lah.

Ka jingkyrmen kaba u Krist u ai ka ïarap ïa ngi ban mad ïa kaei kaba kynja bneng kaba yn urlong ha ka lawei ba la mang da u Blei.¹¹ Ka long kum u lyngkor ka liengum kaba bat ïa ngi ha ka jingshongskhem haba ka eriong ka wan tyllup. Kane ka khring ïa ngi ban long barabor kiba ïaineh ha ka jingngeit katkum ka jingkhoh kaba ngi ïoh pdiang. Ka long ruh kum ka jingda khlieh (helmet) kaba ïada ïa ngi na ki jingeh kiba lah ban shlei pyrshah ïa ngi.¹²

Kawei na ki kyndon jong ka Taize ka ong ba; wat lada ngi mad ia ka rukom im kaba pynjah burom jong ki briew kiba kam ïalade ba ki dei ki kristan pynban ka rukon im jong ki ka long pyrshah ïa ka jinghikai u krist ngim dei ban phaidien. Na ka bynta u Br. Roger, ka jingïatylli jong ki Khristan kam long kum ka thong,¹³ hynrei ka long kum ka lynti ban ïalam sha ka jingsuk hapdeng ki jaitbynriew.¹⁴

U jait jynthung uba ki khot u *boxwood bushes* uba don sawdong ka Taize, kiba la shah jynjar na ka daw jong ki khniang jingpang ha kine ki snem ba la leit, mynta ki la sdang ban khie im biang, ka metbah kaba la kylla grey ka la wan phai biang sha ka rong jyrngam. Ka mariang ka ïaleh ban ïoh im, ka pynpaw bad ka ai mynsiem ïa ngi ban thom bad ban kyrmen.¹⁵ Ka

⁹ Ka kyntien verb Greek *σπλαγχνίζομαι* (splanchnizomai) ka long kaba khlain bad kaba kit jingmut bha. Ka pyni ïa ka jingïeit bathep mynsiem kaba shisha haba ïohi ïa ki jingdonkam jong kiwei. Ka long kaba eh ban pynkylla ïa kane ka kyntien kum: jingisnei, jingsngewsynei, jingieid, hynrei ki ai jingmut tang khyndiat na ka jingmut bajylliew jong kane ka kyntien. “Ka dohnud jong U ka leit sha ki” kane ka pynpaw ïa ka jingsngew kaba kham kit jingmut.

Ha ka Gospel u Matheus, ha ki lynnong kiba 14:14, 15:32, 18:27, 20:34, kane ka kyntien kam shu pyni tang ïa ka jingsngew, hynrei ka pyni ruh ïa ki kam bashisha bad ba kit jingmut ban ïarap ïa ka jingdonkam jong kiwei. Ha kane ka jingjia, U Jisu u la pynkhiah ïa kiba shitom bad hadien u la ai jingbam ïa ki bathngan. Ka jingsngew kaba shisha ka pynlong ïa U ban leh eiei na ka bynta jong ki.

¹⁰ Cf 1 Timotheus 4:10: “Kane ka batai balei ngi trei bad ngi leh shitom, naba ngi kyrmen skhem ha u Blei Uba long u Nongpynim jong ki jait bynriew baroh, khamtam jong kito kiba ngeit.”

¹¹ Cf Hebru 6:19

¹² Cf 1 Thessalonika 5:8

¹³ Ka Synod halor ka Synodality ka la ïarap ïa ka Balang Katholik ban shemphang bad ban pynshongdor ïa ka jingriewspah ka jaitbynriew. Ka jingdon ki nongmihkhmat na kiwei ki Balang ha kane ka Synod ka long kaba kongsan. Hato kane kam ai ka jingkyrmen bathymmai ne pynpaw ïa ka jingiatreilang ha ka lynti sha ka jingïatylli jong kito baroh kiba ïeit ïa U Khrist?

¹⁴ Ka Taizé ka la sdang ha ka por jong ka thma. Ka "pharshi jong ka jingïatylli" kaba ngi pyrshang ban im ha ka jinglong para bad ki nongbud kiba na ki Balang, ki ri, ki jinglong riwulum bad ki rta kiba pher, ka donkam ka jingsumar kaba neh bad kan long ruh ka dak jong ka jingkyrmen ha ka pyrthei kaba la jyllei da ki jingsniew bad ka jingsngew pher para briew.

¹⁵ Cf Rom 8:21-23

jingkyrmen na ka bynta ki jingthaw jong u Blei ka ïaid ryngkat ryngkat bad ka jingkyrmen na ka bynta ka jaitbynriew.¹⁶

Ban iaisah ha ka Jingkyrmen

Ha ka jingim briew ka jingkyrmen ka lah ban duh noh kloï khamtam haba ym don ka jingïasngewthuh jingmut markylliang. Ban peitsniew bad ban don ka jingmut kaba sniew ka lah ban pynlong ïa kiwei ban shah tep ha ka khyrdop jong ka jingbymshaniah.

Kine ki jingjia ki lah ban jia ha ki shnong ki thaw jong ngi, ha ki balang bad ki longing kumjuh ha ka imlang sahlang bad ha ki ri jong ngi. Kine ki jinglong jingman ki lah ban long kiba rieh ne kiba paw, hynrei ki pyntroin ïa ka bor mynsiem jong ngi. Ki don ruh ki por ba ha ka jingïakynduh bad ka jingbymhok (injustice) ne ka jinglehshukor, ngi hap ban kyntait ïa ka basniew khnang ba kiwei kin nym long shah lehbein ha kiwei pat.¹⁷

Ban sah ha ka jingkyrmen, ngi donkam ïa ka jingïatreilang jong ngi baroh. Ka jingkyrmen kan seisoh haba ngi sngewrit bad peitngor ïa ki jingdonkam jong kiwei. Ngi ïohi ba bun ki briew wat hapdeng ka jingkordit kaba khraw ruh ki jied ban im da ka jingphuh samrkhie bad ban tyrwa ïa kaba rit tam kaba ki don katba lah man ka sngi.

Ka jingkyrmen ka don ka jingïadei bad ka jingshisha bad ka hok¹⁸. Hato kane ka dei namar ba kine ki long ki jinglong jong U Blei? Hato ngim ïohi ïa kine ha ka jingim, ka jingïap bad ka jingmihpat ka jong U Khrist? Ban pynneh pynsah ïa ka jingkyrmen, ka donkam ban

¹⁶ Haba ngi mad ïa ki jingeh kiba mih na ka jingkylla ka mariang bad ka jingduh jong ki jingthaw ba har rukom, kumno ngin lah ban pynshai shuh shuh ïa ka jingkitkhlieh ban sumar ïa ka pyrthei ka mariang kaba donkam ïa ka jingïatrei lang baroh?

¹⁷ Ha Taizé, ngi dang ïai pyrshang ban wad ïa ka jingshisha halor ki jingkynnoh ba don ki kam thombor bad jingshah pyndik ha ki para jong ngi. Ka jingisynei bad ka jingkhlaïñ jong kito kiba la shah lehbeïñ bad kiba la pynpaw shai ïa ka jingshah thombor jong ki, ka dei ban pynlong ïa ngi ban wad shuh shuh ïa ka jingshisha. Ki ju wad jingkyrmen bad ka jingim na ka bynta lawei. Ki pynshlur ïa ngi ban pyrshang katba lah ban pynthikna ba ki jingïalang ha Taizé bad sha kiwei ki jaka kin long kiba shngaiñ na ka bynta baroh, bad ban pynsaphriang ïa kane ka jingtip. Ngi ai khublei ruh ia ka Commission for Recognition bad Reparation (www.reconnaissance-reparation.org) namar ka jingshahskhor na ka bynta kito kiba laitim bad ïa ki mat puson kaba ngi ioh.

¹⁸ Nga la lah ban pdiang ba ka jingkyrmen ka ïaïaid ryngkat bad ka jingshisha, haduh ka sngi ba nga la lah ban sngewthuh ïa ka jingshisha jong ka jingiap. Kane ka jia ha baroh ki jinglong jingman jong u briew. Kum ki Khristan, ngi ju don ka jingmut ban phet na kiei kiei kiba pynlong ïa ngi ban duh jingkyrmen – ha ka sainpyrthei, ha ka mariang, ha ka jingim jong ki briew... Ka long kaba dei ba ngin sngewsynei halor kine, hynrei ka jingkyrmen ka pynshlur ïa ngi ban ïeng ha ka jingshisha jong kitei ki jinglong jingman, bad ban peit ïa ki da ka khmat jong ka jinglong bashisha. U Georges Bernanos u kren shaphang ka jingkyrmen kum ka jinglong tynrai jong ka jingshitthem. Ka long ka jinglong kaba pynlong ïa ngi ban trei, ym ban phet, bad ban ïeng pyrshah na ka bynta kiei kiei kiba ngi tip ba ki long kiba bha. Ka jingkyrmen ka lam ïa ngi sha ka jingkular U Blei.” Clémence Pasquier, ha ka jingkren bad Clémence Houdaille, La Croix 11/10/2024

iatyngkhuh bad ban pdiang ia ka jinglong jingman kumba kan long ha ka sngi ka jingim jong ngi. Ngi dei ban iohi ia kane ha ka jingshai bad ka jingkhmih jong ki jingkular U Blei.¹⁹

La don uwei u samla uba heh ba san ha ka jaka ba ju don bun ki jingiakajia u la iathuh kumne ia nga, " katba nga dang shong bad pule kot ha iwei i dukan kopfi, kynsan kynsan ki roket ki la her halor suin kylleng kylleng ka jaka kaba ngi don. Ki briew ki ia mareh shabar da ki jingtieng, hynrei nga la rai ban sah bad pyndep ia ka jingpule jong nga. Nga shem ba ban wad jaka rieh ruh ka dei kawei ka lynti kaba stad, hynrei ka jingsah bad jingiaishah jong nga ha kane ka jingjia ka long kum ka jingpyrshah ia ka jingiakajia bad ban tei ia ka jingkyrmen.

Uwei na ki para jong nga u la ong, 'Ka jingkyrmen ka long kaba ktik mynsiem bad ha kajuha ka por ruh kaba iabit. Ka jingpyrshah ia ka jingkyrmen ka long ka jingbym suitniew ne ka jingiehnoh. Ha ka jingwan jngoh jong nga sha la ka ri kaba la shah ktah ha ka jingiakajia, nga la iohi ia ki khmat jong ki briew kiba dap da ka jingklusai bad jingkhia mynsiem. Te nga la kylli ha lade, 'Nga lah ban leh aiu ia kine ?' Bad kawei ka jingmut ka la wan ha nga: man ka por ba nga niah kali bad nga don ha ka lynti, nga ju sangeh bad ai jingiarap ia uba don ha syndah jong nga. Kane ka shim tang san sekhon. Hynrei nga la iohi ba kane ka jingleh barit jong nga ka pynlong ia ki khmat jong ki briew ban dap da ka jingkmn bad da kane ka rukom la pynjem ia ka jingsngewsih bad jingklusai jong ki para marjan jong nga.

Baroh na ngi pyrshah ia ka jingiakajia bad ka jingiap... namar baroh na ngi, ngi angnud ia ka jingim bashisha, ba kynja blei, kaba iphuh ipieng bad kaba itynnad."²⁰

Ka Jingkyrmen jong ka Paskha

Hangno nga don ha kane ka por? Ha kjat ka diengphna ha ka Sngi Thohdieng bakhuid ne Ha ka jingkmn jong ka Sngi Paskha? Ne ngam tip shano ban leit?

Haba nga don haei-haei ruh, nga lah mo ban iohi ia ka lynti jong ka jingkyrmen Kaba plie ha khmat jong nga haba nga peit ia U Jisu uba la aiti ia la ka jingim namar u ieid eh ia ngi baroh, uba la pyni ia ka jingieit kaba khelaiñ tam na baroh ki bor jong ka jingsniew, ka jingbitar bad ka jingiap.

Ka jingkyrmen kam shong ha ka jingbishar ia ka jinglong jingman, hynrei ha ka jingshaniah kaba rit kum ka ding kyntang kaba phyrnai. Watla ka long kaba jem, kane ka ding ka nang rhem hapdeng ka jingdum jong ka miet, kumba ka long ia ki paralok jong U Jisu. Bun ki la

¹⁹ Ha ka ktien Kikuyu (Gĩkũyũ), kawei na ki jingthoh kyrteng jong U Blei ka long "Mwihokeku" – U Blei uba lah ban shaniah ha U. Mwihoko – Jingkyrmen; Wihokeku – Ka jinglah ban shaniah ha ka jingkyrmen; Mwihokeku – Uba lah ban shaniah. Kum ka nuksa: Ngai nĩ mwihokeku | U Blei u long uba lah ban shaniah, ha U ka jingkyrmen.

²⁰ "Lada ka jingkyrmen ka mut ban peit bad sngewthuh ia ki jingma jong ka mynta, ka hikai ruh ia ngi ban im ha ka mynta bad ban ngeit ha ka lawei, khlem da sahkut ha ki sngi kiba la leit kaba ka mynsiem jong ngi ka angnud, bad lada ym don ia kita, ka mynsiem jong ngi ka kthang. Kum ka jingieid kaba la thoh ha ka kitab Jingrwai, ka jingkyrmen ka pynphai biang ia ka jingim ha ka met kaba la iehnoh ia ka jingangnud." Corine Pelluchon ha L'espérance, ou la traversée de l'impossible (Éditions Payot & Rivages, Paris, 2023) pp. 13-14

iehnoh ïa U ha ka por ba u mad ïa ka jingeh kaba khraw tam. Hynrei ka jingieit jong U ka la pynsuk ïa ki ban wanphai biang.

Lada ka jingithuh jong ngi ïa u Krist Uba la Mihpat kam shong nongrim ha ka jingithuh bashimet bad ba kynja mynsiem, kan sa don ki por ba ka jingduh jingkyrmen kan sa taplup ïa ngi, kumba ka long ha ka Maria Magdala, ka bym shym la lah ban ithuh ïa u haba U la wan kren ïa ka, Ko Kong balei phi ïam? Bad ïano phi wad?" Ka jingkylli kaba ar ka sawa jam ban ïa ki kyntien ba nyngkong ba U la kren. Ki juh ki kyntien kiba u la kren ha ka lynnong 1:38, " ïano phi iawad?" Ka jingpisa mynsiem, ka jingklusai bad ka jingkordit kaba U Jisu u mad ha ka kper Ketsamane ka kylla long ka jingangnud ban shem ïa ka jingdon U Kpa lem bad U.²¹

Da ka jingmihpat U Jisu Krist u pynïajan ïa ngi bad u Blei. U ïakynduh bad ïaidlang ha ka jingim mynsiem kaba kham jylliew.²² La ka long ha ka por jong ka jingkmene ne jingsngewsih, U plie ïa ka dohnud ba ïajan ka jong U bad u Kpa bad ïa ka jingïatylli ha U Mynsiem Bakhuid khnang ba ngin nym long shuh ki lok jong ka jingsngewsih ne ka jingklusai jingmut — hynrei ngin kylla long ki briew bathymmai namar ban phong da ka jingim thymmai ka long kaba dei bad kaba suk.

U Paulus Apostol u thoh: "Ka jingkyrmen kan nym pynbabe ïa ngi, namar ka jingieid jong u Blei ka dap miar ha ki dohnud jong ngi, da u Mynsiem Bakhuid ïa Uba la ai ha ngi" (Romans 5:5). To ngin im na kata ka jingïeit. To U Mynsiem Bakhuid un lam ïa ngi barabor!

Ki Pilkrim jong ka Jingkyrmen, ki Pilkrim jong ka Jingsuk

Ka jingngeit ha ka jingmihpat jong U Jisu ka la pynlong ïa kiba ngeit ban im ha ka jingkyrmen wat ha ki por jong ka jingeh. Kane ka long ka tyllong kaban ïalam ïa ngi sha jngai na ki jingduna briew kaba ngi don, khnang ba ngin lah ban plie ïa ki dohnud jong ngi na ka bynta ka jingdonkam kiwei.

Ban ngeit ha ka jingmihpat jong U Jisu ka dawa ïa ka jingshlur bad jingialeh. Kaba mut ba ngin nym shah pynrem ha ka jingïap bad ka jingjot kaba tawiar ïa ngi hangne ha pyrthei.

Kumba na ka shikham ka khyndew U Blei u lah ban thaw ïa u briew, kumjuh ruh U lah ban thaw thymmai wat na kiei kiei baroh kiba u briew u la kyntait. U Blei u lah ban wanrah ka jingim na ka jingïap, bad ka jingïatylli na ka jingïapher.

²¹ "U dei uta uba la shah ïa ka jingjynjar bad ka jingkhia jong ka diengphna uba la mad ïa ka jingshah pynjynjar kum ma ngi, uba la shah niew kum u bym long shuh eiei, hynrei u pynshai ïa ka jinglong briew jong ngi kaba dap da ka jingsngewsih bad jingeh.... Ngi ym peit ïa U Jisu tang kum ka nuksa ba ngin bud, lymne ban pynlong ïa U kum u blei thok. Hynrei ngi dei ban ïohi ïa U kum U Blei uba la wan long briew, uba la mad ïa ka jingsngewsih bad uba la ïam lang bad ngi." Kwok Pui Lan, u stad theologi na Hong Kong, "God Weeps with Our Pain," ha ka kot New Eyes for Reading: Biblical and Theological Reflections by Women from the Third World, ed. John S. Pobee & Barbel von Wartenberg-Potter (Meyer Stone Books, Bloomington, IN, 1987), p. 92

²² Cf Ioannis 12:32

Ki kynthei kiba leit sha ka jyntep u Jisu ha ka step sngi nyngkong ki ïa kylli, " Mano kein ban pyntyllun ïa u maw na jynkhang jyntep na ka bynta jong ngi" (Markus 16:3). Kiei ki maw na ka bynta jong ngi kiba ngi donkam ban pynkynriah khnang ba yn kha ïa ngi sa shisien ha ka jingim bathymmai.

Ka jingim kaba thymmai ka ïarap ïa ngi ban ieng, ka lam ïa ngi ban ïaid lang bad kiwei. Ngi kylla long ki pilkrim jong ka jingkyrmen kaba ngi don ha la ki dohnud. Hato kam dei ka jingkyrmen ka ban pynshongsuk? Namar, "U Khrist u long ka jingsuk jong ngi" (Eph 2:14). Hanta ngin sa ïohsngew ba u ong, "Ka jingsuk Nga ieh noh bad phi; ka jingsuk jong Nga hi kaba Nga ai ha phi, Ngam ai ïa ka ha phi kumba leh ka pyrthei.²³ Wat sngewdiaw bad wat sheptieng" (Io 14: 27)

Kum ki pilkrim jong ka jingsuk,²⁴ ngi dei ban sngewthuh ba kam don ka jingsuk kaba shisha lada ym don ka hok.²⁵ Ka jingsuk kaba ngi don ha la ki dohnud, ka wan na ka jingkyrmen kaba ngi im bad kane ka pynlong ïa ngi ban long kiba laitluid. Ka ai ha ngi ka jingïeit ïa la ka jingim bad ka bor ban ïeng pyrshah ïa ka jingbishar-bymhok da ka jingïalam jong U Mynsiem Bakhuid.

Da kumne ha kawei ka sngi ngin sa shem ba ngi ïarwai lang ïa ka jingrwai jong u Zechariah uba shadkmen ha ka ïa kaba um shym poi pyrkhath ba ka tnga jong u kan dang pun bad dang kha, u rwai; U Blei jong ngi u long u basbun bad u bajemnud: Ma u hi, ka sngi baphyrnai, U la wan rah ka jingpynim ïa ngi bad un sa paw khrek na bneng ha kito baroh kiba shong ha ka syrngiew badum jong ka jingïap, ban ïalam ïa ngi ha ka lynti ka jingsuk (Lk 1: 78-79)

Hawto ngi long kiba kloi ban kyrmen barabor?

Ko Jisu Krist ba la mihpat

Da ka bor jong u Mynsiem Bakhuid

Me la theh sei ha ka dohnud jong ngi da ka jingïeit U Blei

Bad Me la ïarap ïa ngi ban long barabor ki briew kiba kyrmen.

Hapoh ka dohnud ngi shem ba ki jingaiei jong Me ki shlei bad dap kyrhai.

Ka jingïaroh ïa Me ko Krist!

²³ "Ka jingsuk Nga ieh noh bad phi, ka jingsuk jong nga nga ai ha phi" (Ioannis 14:27). U briew uba la kynjoh sha ka jinglong briew kaba pura un ym duh jingkyrmen ha kiei kiei ka jong kane ka pyrthei, yn ym tieng ha ka jingma, yn ym artartien ha kaba jah burom, yn ym mad jingeh hapoh ka jingdum, hynrei un ieng skhem ha ka jingsuk jong ka jingngeit kum u syntiew uba ieng ha u lum, uba skhem bad sngewshngaiñ ha ka por ba ki um ki lynshop bad ki briew jong ka pyrthei ki her ban pom ia u. Kane ka jinglong skhem ka dei kata kaba U Khrist u la wanrah ha ki jingmut jong ki Khristan, da kaba pyndap ïa ki da ka jingsuk kaba shisha, kaba la ai ha kiba la mad ïa ki jingeh jong ka jingim." *Ambrose of Milan, Treatise III, On Jacob and the Blessed Life 6, 28, ha Soyons l'âme du monde (Les Presses de Taizé, 1998 bad 2025) p. 109*

²⁴ Peit www.taize.fr/pilgrims-of-peace

²⁵ Peit Salm 8,5-10: "Ka jingïeit bad ka jingkohnguh kin ïakynduh, ka hok bad ka jingsuk kin ïapiam."

Ka jingsah shipor ha Taizé

Ka jingjop bad ka jingsngewnguh ka leit sha ki samla jong ka Taize kiba don hapdeng ka rta 18 bad 29 snem kiba la volunteer ban wan sha ka jingialang hapdeng katto katne taiew bad kumba shisnem eiei. Ki jingashim bynta ba kongsan ka long ban sam bad hikai ia kiei kiei kiba lah ban tei ia ka imlang ka sahlang.

Ryngkat... ha ki jingduwai

Ym don ei ei ha Taizé ba lah ban long khlem da ki lai sien ki jingaduwai lang ba man ka sngi, bad lyngba ka jingduwai, ki volunteer ki iarap ban pdiang sngewbha ia baroh kiba wan.

Ryngkat... ha ka imlang bad sahlang

Ka jingthaw ia ka kynhun kaba rit bad ki samla na kylleng ka pyrthei, na ki balang bapher bapher, ka wanrah ia ka jingriewspah ha ki jaitbynriew, ka kolshor bad ka jingngeit.

Ryngkat... ha ka jingiarap lang

Ka jingiatreilang ka long ka bor dei tang ynda ngi long kiba kloj ban trei mon sngewbha, ban iarap bad ban pdiang sngewbha ia baroh ki samla kiba wan sha Taizé.
www.taize.fr/volunteering

Ka jingiaidlang ha u snem 2025

Ka dorbar bah ha Taize man ka Sngi U Blei haduh Sngi U Blei na bynta ki samla kiba don hapdeng 18 haduh 35 snem ka rta.

Naduh 13 haduh 27 Iaiong, ka Taiew Bakhuid bad ha ki sngi ka Taiew Paskha ha Taizé.

Naduh 13 haduh 18 Naitung, ka jingialang kum ki paralok hapdeng ki samla Muslim bad Khristan.

Ha ka 30 bad 31 Naitung, ki jingduwai bad ki jingrwai na Taizé ha Rome ha ka "Jubilee jong ki Samla".

Naduh 17 haduh 24 Nailar, ka taiew jong ka jingiasyllok bad ka jingsakhi ia ka jingngeit Orthodox.

Naduh 24 haduh 31 Nailar, ka taiew ban iapyrkhat bad iasylllok bad ki samla ba don hapdeng 18 haduh 35 snem ka rta.

Naduh 28 Nohprah 2025 haduh 1 Kyllalyngkot 2026, ka Meeting jong ki samla ha Europe, kaba yn pynbna ha Tallinn.

Hawto phi kloj mo ban kyrmen ha ka jingkyrmen kaba tam na ki jingkyrmen baroh'.